BESCHIKKING VAN HET HOF
18 juni 1986 *

In de gevoegde zaken 142 en 156/84,

British-American Tobacco Company Ltd, te Londen, vertegenwoordigd door P. V. F. Bos, advocaat te Amsterdam, kantoorhoudende te Brussel, geïnstrueerd door Coudert Brothers, attorneys-at-law, te New York, kantoorhoudende te Brussel, domicilie gekozen hebbende te Luxemburg ten kantore van J. Loesch, advocaat aldaar, 2, rue Goethe,

en

R. J. Reynolds Industries Inc., te Winston Salem, North Carolina, Verenigde Staten van Amerika, in de persoon van J. F. Abely Jr., Vice Chairman of the Board, vertegenwoordigd door J. F. Lever, advocaat te Brussel, en R. Buxton, QC, Gray's Inn Chambers, Gray's Inn, te Londen, geïnstrueerd door A. Paines en J. Reynolds van het kantoor Allen and Overy, te Londen en Brussel, domicilie gekozen hebbende te Luxemburg bij J. Loesch, advocaat aldaar, 2, rue Goethe,

verzoeksters,

tegen

Commissie van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door haar juridisch adviseur A. McClellan en K. Banks, lid van haar juridische dienst, als gemachtigden, domicilie gekozen hebbende te Luxemburg bij G. Kremlis, lid van haar juridische dienst, bâtiment Jean Monnet, Kirchberg,

verweerster,

ondersteund door

Philip Morris Inc., te New York, vertegenwoordigd door M. Siragusa, advocaat te Rome, en M. Waelbroeck, advocaat te Brussel, domicilie gekozen hebbende te Luxemburg ten kantore van E. Arendt, advocaat aldaar, 34 B, rue Philippe-II,

en

Rembrandt Group Ltd, te Stellenbosch, Republiek Zuid-Afrika,vertegenwoordigd door C. Bellamy en K. B. Parker, Gray's Inn Counsel te Londen, geïnstrueerd

* Procestaal: Engels.

door M. G. C. Nicholson, solicitor van het kantoor Slaughter and May te Londen, domicilie gekozen hebbende te Luxemburg ten kantore van Elvinger en Hoss, advocaten aldaar, 15, Côte d'Eich,

interveniënten,

betreffende een beroep tot nietigverklaring van de in de brief van de Commissie nr. SG (84) D/3946 van 22 maart 1984 betreffende de zaken nrs. IV/30.342 en IV/30.926 vervatte beschikking houdende afwijzing van de door verzoeksters krachtens artikel 3, lid 2, van verordening nr. 17/62 van de Raad van 6 februari 1962 (PB 1962, blz. 204) ingediende verzoeken met de verklaring, dat bepaalde tussen interveniënten gesloten overeenkomsten niet in strijd zijn met de artikelen 85 en 86 EEG-Verdrag,

geeft

HET HOF VAN JUSTITIE,

samengesteld als volgt: Mackenzie Stuart, president, T. Koopmans, U. Everling, K. Bahlmann en R. Joliet, kamerpresidenten, G. Bosco, O. Due, Y. Galmot, C. Kakouris, T. F. O'Higgins, F. Schockweiler, J. C. Moitinho de Almeida en G. C. Rodríguez Iglesias, rechters,

advocaat-generaal: G. F. Mancini
griffier: P. Heim

de navolgende

BESCHIKKING

1 Op 4 mei 1981 respectievelijk 20 januari 1982 dienden verzoeksters, R. J. Reynolds Industries Inc. en British American Tobacco Company Ltd, krachtens artikel 3, lid 2, van verordening nr. 17 van de Raad bij de Commissie een klacht in tegen overeenkomsten tussen Philip Morris Inc. en Rembrandt Group Ltd. Die overeenkomsten (hierna: de overeenkomsten van 1981) strekten tot verdeling in gelijke delen over beide laatste vennootschappen van de zeggenschap over Rothmans Tobacco (Holding) Ltd, een volledige dochteronderneming van Rembrandt Group Ltd, die op haar beurt de controle had over Rothmans International plc, een belangrijke concurrent van Philip Morris op de communautaire sigarettenmarkt. In deze overeenkomsten was ook sprake van een plan tot samenwerking tussen Philip Morris en Rothmans International.

2 De Commissie van was oordeel dat de overeenkomsten van 1981 inbreuk maakten op de artikelen 85 en 86 EEG-Verdrag, en leidde op 19 mei 1982 de procedure van artikel 3, lid 1, van verordening nr. 17 in door aan Philip Morris en Rembrandt Group een mededeling van haar punten van bezwaar te doen toekomen; een kopie zond zij toe aan de beide klagende ondernemingen, nadat onder het zakengeheim vallende gegevens waren verwijderd. Nadat de Commissie de mondelinge en schriftelijke opmerkingen van de klagende ondernemingen en van de partijen bij de overeenkomst had gehoord, voerde zij met deze laatste onderhandelingen over de mogelijkheid, de overeenkomsten in overeenstemming te brengen met het gemeenschapsrecht. Naar aanleiding van deze onderhandelingen zag Philip Morris af van haar deelneming in Rothmans Tobacco (Holding) en van de clausules inzake de samenwerking, en sloot zij met Rembrandt Group nieuwe overeenkomsten die ertoe strekten, haar een rechtstreekse doch minderheidsdeelneming te verschaffen in Rothmans International (hierna: de overeenkomsten van 1984).

3 Nadat de overeenkomstsluitende partijen een aantal verplichtingen op zich hadden genomen, inzonderheid dat Philip Morris niet vertegenwoordigd zou zijn in de beheersorganen van Rothmans International, dat iedere verhoging van de deelneming van Philip Morris in deze vennootschap onmiddellijk zou worden gemeld, alsmede de inachtneming van een „stand-still"-periode gedurende welke de Commissie een termijn werd toegekend om de situatie te onderzoeken, was de Commissie van oordeel dat de overeenkomsten van 1984 geen inbreuk maakten op de artikelen 85 en 86 EEG-Verdrag en gaf zij, na de klagende ondernemingen de gelegenheid te hebben gegeven hun opmerkingen kenbaar te maken, de litigieuze beschikking houdende afwijzing van de klachten.

4 In de loop van de schriftelijke behandeling, en in zaak 156/84 bij afzonderlijke akte, hebben verzoeksters het Hof gevraagd, instructiemaatregelen te bevelen en de Commissie overeenkomstig artikel 45 van het Reglement voor de procesvoering te gelasten, een aantal documenten of gedeelten van documenten te produceren om door het Hof te worden onderzocht en eventueel aan verzoeksters te worden overgelegd. De Commissie, daarin gesteund door interveniënten, heeft het Hof gevraagd deze verzoeken af te wijzen. Zij betoogt hiertoe, dat sommige van die documenten niet meer pertinent zijn voor de onderhavige procedure en dat het bij andere gaat om interne stukken van de Commissie van dien aard, dat verzoeksters er geen wettig belang bij hebben dat zij of het Hof die raadplegen.

5 Met betrekking tot incidenten bepaalt artikel 91, paragrafen 3 en 4, van het Reglement voor de procesvoering dat, tenzij het Hof anders beslist, de verdere behande-

ling van een incidentele vordering mondeling geschiedt en dat het Hof, na de advocaat-generaal te hebben gehoord, over de vordering beslist of deze voegt met de hoofdzaak. Het Hof, de advocaat-generaal gehoord, is van oordeel dat er, gezien de uiterst gedetailleerde opmerkingen van partijen in hun schriftelijke memories, geen termen aanwezig zijn om partijen te horen en dat ter voorbereiding van de mondelinge behandeling in deze zaken, over de vorderingen afzonderlijk moet worden beslist.

6 Verzoeksters vragen het Hof in de eerste plaats de Commissie te gelasten, bepaalde gedeelten van, inzonderheid de overeenkomsten van 1981, van de mededeling van de punten van bezwaar, van de antwoorden van Philip Morris en Rembrandt Group op die mededeling, alsook van het verslag van de hoorzitting over te leggen, welke documenten en gedeelten van documenten naar het oordeel van de Commissie onder het zakengeheim vallen en door haar derhalve zijn achtergehouden toen zij de overige documenten aan verzoeksters in hun hoedanigheid van klagende ondernemingen toezond.

7 Dienaangaande moet worden opgemerkt, dat de beroepen zijn gericht tegen de beschikking van de Commissie houdende afwijzing van verzoeksters' klachten, nadat de overeenkomsten van 1981 waren vervangen door die van 1984. Alle documenten en gedeelten van documenten waarvan verzoeksters produktie verlangen, hebben betrekking op de overeenkomsten van 1981. Deze overeenkomsten zijn voor de onderhavige zaken slechts van belang, voor zover daaruit de aanvankelijke bedoeling van de partijen bij die overeenkomsten blijkt; dienaangaande bevat het dossier echter reeds voldoende gegevens. De details van deze overeenkomsten, de door de overeenkomstsluitende partijen gegeven toelichtingen alsook het standpunt van de Commissie omtrent die details zijn daarentegen volstrekt irrelevant voor de onderhavige zaken.

8 De eerste vordering moet derhalve worden afgewezen.

9 R. J. Reynolds Industries Inc. heeft een tweede vordering ingediend, die er in hoofdzaak toe strekt dat het Hof de Commissie uitnodigt, alle in haar bezit zijnde documenten over te leggen die aan het licht kunnnen brengen, waarom zij de overeenkomsten van 1981 formeel heeft verboden en waarom zij tot de conclusie is gekomen, dat de overeenkomsten van 1984 niet onder het verbod van artikel 85, lid 1, EEG-Verdrag vielen.

10 Tot staving van deze vordering voert verzoekster in hoofdzaak aan, dat de Commissie de in haar mededeling van de punten van bezwaar gegeven beoordeling,

feitelijk en rechtens, van de overeenkomsten van 1981, in de bestreden beschikking niet heeft ingetrokken, en dat zij derhalve ook de overeenkomsten van 1984 had moeten veroordelen. Noch in de motivering van de bestreden beschikking noch tijdens de schriftelijke behandeling zou de Commissie geldige redenen hebben aangevoerd voor deze gewijzigde beoordeling. Mitsdien zou moeten worden gezocht naar de redenen voor deze kennelijk tegenstrijdige beoordelingen. Er zouden zelfs aanwijzingen zijn, dat de redenen voor deze wijziging los staan van de onderhavige zaken. In dit verband stelt verzoekster, dat op de Commissie „pressie" is uitgeoefend, met name in afzonderlijke vergaderingen tussen de Commissie en de partijen bij de overeenkomsten, waaraan een voormalig vice-voorzitter van de Commissie in zijn hoedanigheid van adviseur van Philip Morris heeft deelgenomen.

11 Dienaangaande moet worden vastgesteld, dat een onderzoek door het Hof van een intern dossier van de Commissie, ten einde na te gaan of de beschikking van deze laatste is ingegeven door andere overwegingen dan die welke in de motivering van de beschikking zijn vermeld of door de Commissie in de procedure voor het Hof zijn aangevoerd, een uitzonderlijke instructiemaatregel vormt. Een dergelijke maatregel veronderstelt dat de omstandigheden waaronder de betrokken beschikking is gegeven, ernstige twijfel oproepen omtrent de ware motieven en met name het vermoeden scheppen, dat die motieven niet stroken met de doelstellingen van het gemeenschapsrecht en derhalve misbruik van bevoegdheid opleveren.

12 Opgemerkt zij, dat geen der verzoeksters het middel misbruik van bevoegdheid heeft aangevoerd. Voorts blijkt bij onderzoek van de motivering van het verzoek van R. J. Reynolds Industries Inc. niet, dat daartoe overtuigende argumenten zijn aangevoerd.

13 Met betrekking tot de beweerde wijziging in de beoordeling moet erop worden gewezen, dat volgens vaste rechtspraak van het Hof de mededeling van de punten van bezwaar een procedureel document is ter voorbereiding van de beschikking waarmee de procedure wordt afgesloten. Dit document omschrijft het doel van de ingeleide administratiefrechtelijke procedure en belet aldus de Commissie, in haar beschikking andere bezwaren in aanmwerking te nemen; het belet haar evenwel geenszins, bezwaren te laten vallen en daarmee haar standpunt te wijzigen ten gunste van de ondernemingen waartegen de procedure is ingeleid. De mededeling van de punten van bezwaar moet de belangrijkste feiten vermelden waarop de Commissie zich in dat stadium van de procedure baseert, en de door de Commissie in dit stuk uitgebrachte beoordeling is derhalve van zuiver voorlopige aard. Vervolgens hebben de ondernemingen in de administratieve procedure de gelegenheid, hun standpunt toe te lichten en de bestreden overeenkomsten of praktijken eventu-

eel aan te passen aan de verdragsbepalingen. De Commissie dient rekening te houden met hetgeen tijdens de administratieve procedure aan het licht is gekomen, hetzij door ongegrond gebleken bezwaren te laten vallen, hetzij door de argumenten die de door haar gehandhaafde bezwaren staven, zowel feitelijk als rechtens aan te passen of aan te vullen.

14 Uit de rechtspraak van het Hof blijkt derhalve, dat de mededeling van de punten van bezwaar een procedureel, voorbereidend document is, dat uitsluitend bestemd is voor de ondernemingen waartegen de procedure is ingeleid, ten einde deze een doeltreffende uitoefening van hun recht op verweer te waarborgen. De in dit document vervatte beoordelingen feitelijk en rechtens zijn van zuiver voorlopige aard en de Commissie dient deze beoordelingen opnieuw te bezien in het licht van de door die ondernemingen gegeven toelichtingen en eventueel in de bestreden overeenkomsten of praktijken aangebrachte wijzigingen.

15 Aan dit karakter van de mededeling van de punten van bezwaar wordt geenszins afbreuk gedaan door de omstandigheid, dat de Commissie een afschrift ervan aan de klagende ondernemingen verstrekt. De Commissie verbindt zich daarmee geenszins jegens deze laatste, om de in dit document uitgebrachte beoordelingen feitelijk of rechtens te handhaven. Wanneer de Commissie uiteindelijk besluit om de klachten af te wijzen, dient zij deze beschikking te motiveren met haar definitieve beoordelingen op basis van de situatie op het moment van de afsluiting van de procedure, doch zij behoeft de klagende ondernemingen geen verklaring te geven voor eventuele verschillen ten opzichte van haar voorlopige beoordeling in de mededeling van de punten van bezwaar.

16 Verzoeksters bewering, dat er een kennelijke tegenspraak bestaat tussen het oordeel dat de Commissie in de mededeling van de punten van bezwaar uitsprak over de overeenkomsten van 1981 en haar beoordeling van de overeenkomsten van 1984 in de bestreden beschikking, en dat de Commissie voor deze tegenspraak noch in de motivering van haar beschikking noch in de schriftelijke procedure voor het Hof een afdoende verklaring heeft gegeven, vormt dus geen reden om het bestaan te vermoeden van duistere motieven die geen verband houden met het gemeenschapsrecht.

17 De enkele omstandigheid, dat de Commissie afzonderlijke bijeenkomsten heeft gehouden met de partijen bij de overeenkomsten — hetgeen zij overigens ook heeft gedaan met de klagende ondernemingen — en dat een voormalig vice-voorzitter

van de Commissie daaraan als adviseur van Philip Morris heeft deelgenomen, is evenmin voldoende reden voor een onderzoek van het interne dossier van de Commissie ten einde na te gaan, om welke redenen de Commissie verzoeksters' klachten heeft afgewezen.

18 Mitsdien moet ook deze vordering worden afgewezen.

HET HOF VAN JUSTITIE,

de advocaat-generaal gehoord,

beschikt:

1) De vorderingen van verzoeksters betreffende de produktie door de Commissie van bepaalde documenten en gedeelten van documenten die de Commissie niet aan verzoeksters heeft meegedeeld omdat zij meende dat deze onder het zakengeheim vielen, worden afgewezen.

2) De vordering van verzoekster R. J. Reynolds Industries Inc. betreffende de produktie van bepaalde interne documenten van de Commissie met het oog op een onderzoek door het Hof, wordt afgewezen.

3) De beslissing omtrent de kosten wordt aangehouden.

Luxemburg, 18 juni 1986.

De griffier

P. Heim

De president

A. J. Mackenzie Stuart